

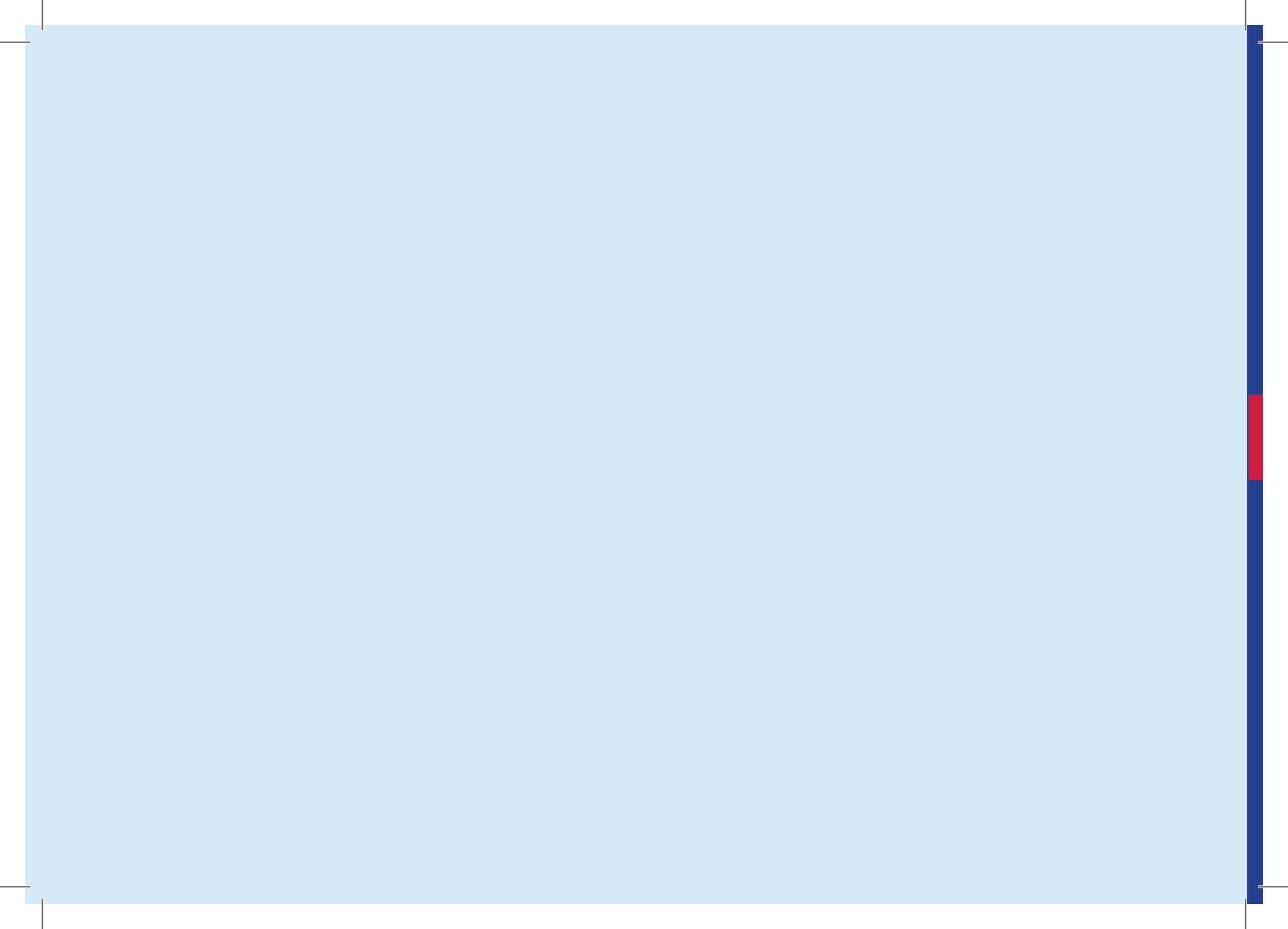

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

VODIČ ZA JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE O PRISTUPU ISELJENIŠTVU: *Dijaspora se vraća kući*

MREŽA PARTNERA BIZNIS CENTRA BH. DIJASPORE

Mreža jedinica lokalne samouprave partnera Biznis centra bh. dijaspore uspostavljena je s ciljem efikasne podrške, razmjene informacija i saradnje lokalnih zajednica sa DBC-om i USAID-ovim projektom „Diaspora Invest“. Mreža danas broji 17 članica, a u ovom Vodiču možete pronaći prijedloge 10 koraka do stvaranja imidža zajednice koju dijaspora prepoznaje kao otvorenu i pristupačnu za saradnju, investicije i partnerstvo.

DIJASPORA SE VRAĆA KUĆI: Iskustvo USAID projekta „Diaspora Invest“

USAID projekat „Diaspora Invest“ je od aprila 2017. godine do danas pomogao preko 160 kompanija, osigurao razvoj Biznis centra bh. dijaspore i formiranje platforme DiasporaInvest.ba koja je danas središnja tačka informiranja potencijalnih investitora iz dijaspore. Organizirali

smo i podržali brojne business-to-business konferencije, a zajedno sa lokalnim zajednicama realizirali smo treninge, skupove i posjete. Sve ovo je rezultiralo i sa stvaranjem Mreže jedinica lokalne samouprave partnera Biznis centra bh. dijaspore, koja danas broji 17 članica.

Kroz ovu saradnju je osigurana razmjena informacija o potencijalno zainteresiranim ulagačima iz dijaspore, te razmjena podataka u procesu pružanja podrške ulagačima prema potrebama. Zajednički smo bili na usluzi potencijalnim investitorima iz dijaspore. Promovirali smo uspješne priče, saradivali smo na pronalaženju poslovnih partnera, stvarali smo nove prilike za razvoj i saradnju.

Pet godina poslije, imamo priliku sagledati rezultate aktivnosti ovog Projekta. Javnost u Bosni i Hercegovini je prepoznala dijasporu kao jedan od ključnih faktora za rast domaće privrede, kao ključnu tačku u poslovnom povezivanju sa inostranstvom, prenosu znanja i izlasku bh. proizvoda i usluga na međunarodna tržišta.

Priče 164 kompanije koje su prošle kroz grant program i aktivnosti tehničke podrške danas govore o rasprostranjenosti dijasporskih investicija. Naše iseljenišvo investira lokalno, u

zajednica iz kojih vode porijeklo, donosi nove tehnologije i napredne poslovne prakse u različitim industrijama, te stvara nove prilike za generaciju koja dolazi.

Sa preko 475 novootvorenih radnih mjesta, te preko 22 miliona američkih dolara investicija, danas ne govorimo više o dijaspori kao 'potencijalu', već o stvarnom elementu u svakom razgovoru o oporavku i rastu bosanskohercegovačke ekonomije. Istovremeno, lokalne zajednice širom zemlje vrijedno rade na stvaranju boljih i povoljnijih uslova za poslovanje.

Vođeni uspješnom saradnjom sa jedinicama lokalne samouprave, zajedno smo razvili ovaj Vodič sa deset ključnih koraka koje smo prepoznali kao najvažnije za uspješan rad zajednice sa dijasporom. Nadamo se da će ponuđeni prijedlozi biti dobra uputa svim lokalnim zajednicama koje tek sada kreću sa razvojem aktivnosti mobilizacije ekonomskog i društvenog kapitala dijaspore.

10 KORAKA DO ZAJEDNICE OTVORENE ZA UKLJUČIVANJE DIJASPORE

STRATEGIJA UKLJUČIVANJA DIJASPORE U LOKALNI RAZVOJ

Prvi korak ka razvoju uspješne saradnje jedinica lokalne samouprave sa dijasporom jeste osmišljavanje i usvajanje plana aktivnosti i određivanje mobilizacije dijaspore jednim od prioriteta u radu lokalne zajednice. Biznis centar bh. dijaspore pružio je podršku brojnim općinama/

opštinama i gradovima širom zemlje da izrade strategije specijalizirane za pitanja i potrebe dijaspore. Ovi dokumenti postali su osnov za razvoj novih alata, jačanje kapaciteta i bolju komunikaciju sa ise-ljentištvom. Strategija ne mora biti opširan dokument, važnije je da postoje jasno definirani partneri, realne procjene finansijskih sredstava i ljudskih resursa koje zajednica može izdvojiti za ove potrebe.

OBUKA SLUŽBENIKA/CA ZA RAD SA DIJASPOROM TE ODABIR OBLIKA SARADNJE SA DIJASPOROM NA LOKALNOM NIVOU

Neke lokalne zajednice imaju posebne odjele za rad sa dijasporom, dok druge imenuju referente za ovu oblast. Koji oblik će JLS na kraju odabrati, ovisi od potreba, veličine dijaspore i ljudskih i institucionalnih resursa, ali generalno, za saradnju sa dijasporom mogu biti zaduženi:

1. Savjet (skupštine opštine/općine/grad) za saradnju sa dijasporom;
2. Savjet (opštinskog/općinskog/gradskog vijeća) za saradnju sa dijasporom;
3. Član opštinskog/općinskog/gradskog vijeća zadužen za saradnju sa dijasporom;
4. Savjetnik za saradnju sa dijasporom;
5. Pomoćnik načelnika/gradonačelnika zadužen za saradnju sa dijasporom;
6. Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj;

7. Kancelarija za saradnju sa dijasporom;
8. Povjeravanje posla drugom pravnom licu;
9. Udruživanje više jedinica lokalne samouprave.

Pored toga, postoje slučajevi gdje rukovodeća lica u sektoru privrede realiziraju aktivnosti koje spadaju u segment odnosa i komunikacije sa iseljeništvom. S tim u vezi, jedan od prioriteta je obučiti službenike/ce koji dolaze u kontakt sa dijasporom – na koji način komunicirati, kako osigurati veću pristupačnost javnih servisa, imajući pritom u vidu posebnosti saradnje i informiranja osoba koje ne provode značajan dio godine u lokalnoj zajednici. Obuke se mogu realizirati interno, ali i kroz saradnju sa partnerskim inicijativama poput Biznis centra bh. dijaspore ili udruženja „Naša perspektiva“ koje je specijalizirano za ove aktivnosti.

MAPIRANJE LOKALNE DIJASPORE

Prije konkretnih radnji i aktivnosti, moramo prepoznati šta su zaista potrebe dijaspore. Dok će u jednoj zajednici prioritet biti rješavanje statusnih pitanja, u nekim drugim privredna ulaganja, a u trećim veća uključenost u aktivnosti kulture, umjetnosti i sporta. Različito naslijeđe, a posebno motiv iseljenja (izbjeglice ili ekonomski migranti) utječu i na pristup dijaspore mjestu iz kojeg vode porijeklo. Zbog toga je važno izvršiti mapiranje, koje se realizira online putem te kroz terenski rad u ljetnim periodima kada dijaspora posjećuje svoju zajednicu. Izuzetno je važno osigurati kontakt podatke, saznati na koji je način dijaspora spremna da se uključi u razvoj mjesta porijekla, ali i dobiti informacije o očekivanjima iseljenika koja ima od jedinice lokalne samouprave i javnih službi.

PORUKA DIJASPORI

Način kako komuniciramo sa dijasporom može donijeti ili odvratiti investicije, može nam osigurati nove prilike ili ih učiniti propuštenim šansama. Način kako jedinica lokalne samouprave komunicira s dijasporom uslovljava i odnos dijaspore prema lokalnoj zajednici. Važno je da postoje posebni segmenti web-stranice na kojima se komuniciraju projekti sa dijasporom, korisno je imati poseban e-mail i/ili kontakt telefon za pitanja iz dijaspore, te osiguranu redovnu i ažurnu komunikaciju putem službenih kanala na društvenim

mrežama. Konačno, ukoliko zajednica ima kapacitete, korisno je osmisliti poruku, slogan i vizuelna rješenja koja su posebno fokusirana na naše građane i građanke koji borave u inostranstvu.

IZRADA INFORMATIVNIH BROŠURA S FOKUSOM NA POTREBE DIJASPORE

Često se događa da članovi i članice bh. dijaspore nemaju dovoljno informacija o lokalnim propisima, praksama i procedurama. To usporava proces pribavljanja podataka, potrebnih dokumenata i usporava proces rješavanja pitanja koja mogu biti imovinsko-pravne, statusne, ekonomske i druge prirode. Izuzetno važno je da jedinice lokalne samouprave podijele informacije o jednostavnim mehanizmima pristupa podacima, bilo da se radi o izdavanju rodnog lista ili o pokretanju obrta, zadruge ili privrednog društva. Brošure s ovim informacijama moraju biti prilagođene potrebama dijaspore.

ORGANIZACIJA KONFERENCIJA DIJASPORE

Brojne lokalne zajednice su, u posljednjih nekoliko godina, realizirale skupove lokalne dijaspore. Ovakvi događaji mogu kombinovati umjetnost, kulturu, sport sa elementima privredne saradnje i podrške zajednici. Takvi događaji mogu

trajati i jedan dan, ali i i više, no, ono što je najvažnije jeste težiti stvaranju konkretnih sadržaja koji će privući dijasporu, kako bi svoje posjete i dolazak u mjesto porijekla planirali u skladu sa datumima održavanja ovakvih događaja.

USPOSTAVLJANJE RAZVOJNOG FONDA DIJASPORE

Nekoliko jedinica lokalne samouprave je pokrenulo poseban program razvojnog fonda dijasporu, u koji su uključeni prominentni poduzetnici, stručnjaci i profesionalci iz inostranstva, koji žele doprinijeti razvoju kraja iz kojeg vode porijeklo. Ovakvi fondovi mogu osigurati lakše finansiranje projekata rekonstrukcije, humanitarne akcije, a sutra i ozbiljnije investicije u razvoj. Izrada investicijskih projekata i druge aktivnosti podrške ulaganju.

Priprema infrastrukture za izgradnju pogona i dolazak novih kompanija važna je mjera na putu privlačenja dijasporskih investicija. Također, jedinice lokalne samouprave rade na izradi investicijskih projekata, gdje nude svoja rješenja potencijalnim ulagačima iz dijasporu.

PROMOCIJA LOKALNE ZAJEDNICE U INOSTRANSTVU

Pored aktivnosti koji se tiču rada u BiH, lokalne zajednice trebaju pronaći načine kako da putem dijasporu promoviraju

domaću proizvodnju, usluge, turističku ponudu, prilike za investiranje. Biznis centar bh. dijasporu to uspješno radi kroz saradnju sa posrednicima za međunarodno tržište, gdje članovi dijasporu povezuju domaću kompanije sa firmama u inostranstvu zainteresovanim za njihove proizvode i/ili usluge.

RAD SA MLADIM

Rad sa drugom generacijom dijasporu se može realizirati kroz kampove za mlade i prilike za obavljanje prve poslovne prakse u sredini iz koje vode porijeklo. Izuzetno je važno osigurati mogućnosti za uključivanje mladih jer će oni predstavljati oslonac za sve druge aktivnosti u budućnosti. Nekoliko opština/općina je uspješno realizovalo okupljanja mladih u ljetnom periodu, koji predstavljaju kombinaciju zabave, edukacije i aktivnog rada u zajednici. Biznis centar bh. dijasporu je ovog ljeta uspješno realizirao ljetne prakse – prvu priliku za stjecanje radnog iskustva za mlade članove i članice dijasporu. Pozitivna iskustva, kako praktikanata, tako i kompanija-domaćina upućuju nas da ovakvih aktivnosti treba biti znatno više. Na tom putu, lokalna zajednica može pomoći.

NAPOMENA: IZGRADNJA POVJERENJA KAO GLAVNI CILJ

Prilikom implementacije gorenavedenih koraka ključno je voditi računa o povjerenju. Sve aktivnosti trebaju prvenstveno imati za cilj da doprinesu izgradnji povjerenja između dijaspori i lokalne zajednice. Mnoge sredine često prave grešku da kroz određene aktivnosti žele da realizuju kratkoročnu korist, te se naknadno pitaju zašto su neuspješne u saradnji sa dijasporom. Svaka 'neiskrena' aktivnost će ostati u kolektivnoj memoriji dijaspori te će nakon toga biti potrebno dosta vremena da se isprave pogreške iz prošlosti.

Također, primijetili smo da se mnoge lokalne sredine prebrzo okrenu prema poslovnoj dijaspori, što je pogrešno. U početnom periodu saradnje sa dijasporom, fokus treba biti na sprovođenju manje obimnih aktivnosti kako bi se vremenom izgradilo povjerenje, kao što su posjete eventualnim zavičajnim udruženjima u inostranstvu, te osiguravanje mehanizama podrške dijaspori, kao što su kancelarije za dijasporu, kako bi lokalna samouprava dijaspori dokazala da im je nešto spremna da ponudi, a ne isključivo da traži nešto od njih.

Na ovaj način, prvo se stvara osnov za realizaciju kulturno-umjetničkih, sportskih i humanitarnih inicijativa. Izgradnjom odnosa i povjerenja, kao što se to pokazalo i u drugim

sredinama, dijaspora se kasnije lakše odlučuje na uključenje i u privredne aktivnosti. Vremenom, kako se to pokazalo u brojnim drugim sredinama, dijaspora će krenuti i razmišljati o privredovanju s obzirom da se više ne dovodi u pitanje opredjeljenost lokalne sredine dijaspori.

Ostali principi na kojima se gradi dugoročan odnos sa dijasporom su:

- **Upoznajte svoju dijasporu:** Ključni faktor za uspjeh u angažovanju dijaspori je da znate ko su, gdje su, šta rade i kako žele da doprinesu. Ovdje se radi o izgradnji profila i prikupljanju podataka koji obično nisu centralizovani i koji su u vlasništvu različitih grupa. Prikupljanje ovih podataka može biti izazovno, dok tehnologija može olakšati izazov.
- **Dijaspora je spremna:** Spremnost dijaspori da podijeli svoje znanje, vještine i kontakte postoji, ukoliko se istoj pristupi na pravilan način. Stručnjaci iz dijaspori su se pokazali spremni da učestvuju u aktivnostima prenosa znanja, te ovakve inicijative treba nastaviti, sistematizirati i institucionalizirati.
- **Ne postoji „jedna mjera za sve“:** dijaspora može biti udaljena, raznolika, podijeljena. Važno je prihvatiti da postoji mnogo različitih grupa unutar dijaspori, te da sve ove grupe imaju različite potrebe i zahtijevaju različite pristupe. Neophodno je razviti široku lepezu kontakata imajući na umu da se osobe pridružuju

različitim mrežama i inicijativama u različito vrijeme iz različitih razloga.

- Ostanite u kontaktu: Redovni sastanci u zemljama porijekla i zemljama trenutnog prebivališta su ključni za održavanje uključenosti, informisanja i angažovanja članova dijaspore. Bitno je voditi računa da se dijaspora sluša i da se ista uključi u donošenje odluka.
- Budite facilitator ili pokretač: Najadekvatnija uloga javnih institucija, ukoliko je moguće, je da nastupi kao facilitator, a ne kao implementator aktivnosti sa dijasporom. Ključno je da se jasno stavi do znanja članovima dijaspore da su njihovi stavovi i mišljenja važni.
- Pružajte, ne uzimajte: Važno je osmisliti šta sve možemo pružiti dijaspori, a ne uvijek tražiti nešto od njih. Osobe iz dijaspore često smatraju da se isključivo kontaktiraju kada se nešto od njih traži, obično novac ili glasovi. Zatim se ignorišu dok opet nešto ne zatreba.
- Dijaspore je 'mjesto': Dijaspore je uglavnom vezana za mjesto porijekla. Ovo 'mjesto' može biti regija, grad ili selo. Stoga se najveći dio angažmana dijaspore dešava unutar lokalnih zajednica, te je iz tog razloga ključno raditi sa lokalnim samoupravama i povećati njihove kapacitete za uključivanje dijaspore u razvoj.
- Promovirati, promovirati, promovirati: Pozitivno medijsko izvještavanje primjera dobre prakse, razmjena informacija, facilitacija dijaloga i zagovaranje, zasnovano na dobrim primjerima izvan općih političkih okvira angažmana dijaspore je veoma važno i treba ga nastaviti.
- Budite fleksibilni i prilagođavajte se: Na intenzitet i modalitet angažmana dijaspore utiču globalni događaji na različitim nivoima, a pristupi implementaciji moraju biti dovoljno fleksibilni da se prilagode promijenjenoj dinamici. To je postalo evidentno tokom pandemije COVID-19 koja je otežala komunikaciju uživo – koja je predstavljala najbitniju versu komuniciranja sa dijasporom, posebno u manjim sredinama. JLS moraju biti dovoljno agilne da se prilagode novim situacijama, globalnim događajima i trendovima koji utiču na rad sa njihovom 'lokalnom' dijasporom.
- Radi se o izgradnji odnosa: Ključni faktor za uspjeh u svemu gore navedenom je da postanete dobri u umrežavanju. BiH na izuzetno konkurentnom svijetskom tržištu mora imati svoje 'globalne prijatelje'. Umrežavanje znači 'pružati', a ne 'dobijati', znači biti odličan slušalac te biti u stanju izgraditi dugoročne odnose. Umrežavanje se ne uči u školama ili na fakultetima, niti organizacije imaju strategije za to. BiH treba osposobiti svoje predstavnike za globalno umrežavanje sa svojom dijasporom.

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

**Povežite se sa nama i postanite dijelom
Mreže jedinica lokalnih samouprava-partnera
Biznis centra bh. dijaspore.**

Biznis centar bh. dijaspore

W: <http://www.diasporainvest.ba>

E: info@diasporainvest.ba

F: <https://www.facebook.com/bihdiasporainvest/>

T: <https://twitter.com/diasporainv>

L: <https://www.linkedin.com/company/bihdiaspora-invest/>

I: <https://www.instagram.com/bihdiasporainvest/>
